

A NAGYBÁNYA ÉS A KELETI RÉGIÓK CÍMŰ TUDOMÁNYOS TANÁCSKOZÁS ELÉ

MURÁDIN JENŐ

Azt hiszem, ezzel a rendezvénnel végéhez is közeledünk a centenáriumi évnek.¹ Pontosabban annak az eseménysornak, ami célul tűzte ki azt, hogy a 100 éves Nagybányát bemutassuk, azaz a művésztelep alakulásától eltelt 100 esztendő történetét, annak a korszakokra osztható fejezeteit. A magyar millennium esztendejében jött létre, és sok évtizedes főnnállása során végül is a legnagyobb szolgáltatokat tette a magyar művészetnek, és egyben a kelet- és közép-európai művészetnek, sőt, a nyugati kihatásokat sem hagyhatjuk figyelmen kívül.

Gyorsan megkérdezném: kiket is érdekel a jubileum? – bevallom, engem nem! Tehát azok a megemlékezések, azok a szokványos centenáriumi ünneplések sokat nem szoktak mondani! Megjelenik néhány írás, tanulmány, emlékezés, s azzal azután szépen feledésbe is merül a dolog! Nagybánya esetében nem ez történt! Éppen itt Miskolcon, 1992-ben merült föl az a probléma, hogy ezt a centenáriumot valahogy másképpen, előkészítve, alapos nekifutással tudjuk megünnepelni. Itt, Miskolcon történt ez a dolog, akkor voltak itt a Nemzeti Galéria munkatársai, vezetői és azok, akik érdekeltek voltak ebben a kutatásban. Az azóta eltelt négy esztendő, én állítom, sokkal többet hozott a Nagybánya-kutatásban, mint bármelyik más korszak! Talán Réti István könyvének 1954-es első megjelenése hasonlítható ehhez. Amikor olyan könyvet adott Réti István a magyar közönség kezébe, melyből feltárult a múlt, s megtanulhatta Nagybánya történetét, azt a történetet, amit Réti István, az alapító mesterek egyike írt meg, de aki inkább egy álmoképszerű Nagybánya-monográfiát mutatott be!

Az eltelt 4 esztendő sorozatos kiállításai, a megjelent könyvek, tanulmányok messze tágitották ezt a képet, azt mondhatjuk el, sokkal többet, sokkal mélyebben tudunk ma már Nagybányáról beszélni, mint 4 esztendővel ezelőtt! – s ezért volt fontos ez a jubileum! Azt is elmondhatom, ebben a föltárásban a Magyar Nemzeti Galéria nagy kiállítása és vaskos tanulmánykötete mellett a miskolciak kezdeményezése egészen rendkívüli volt!

Hadd mondjam el: előkerült az 1912-es nagy nagybányai kiállításnak a katalógusa, pontosabban egy vendégkönyve, s abban a vendégkönyvben számos miskolci látogató volt! Nem tudom, hogy alakult, meg lehet számolni benne, éppen itt van a vendégkönyv Miskolcon, hogy számarányánál fogva az egyéb magyar városokhoz viszonyítva talán csak éppen Pesttel hasonlítható össze azoknak a száma, akik Miskolcra jöttek el! Nem tudom miért? Igényes város volt Miskolc, úgy látszik, sokan érdeklődtek, többen voltak, akik Miskolcra is odajártak Nagybányára tanulni. Én azt monda-

¹ A Herman Ottó Múzeum és az MTA Miskolci Művészettörténeti Munkabizottságának közös rendezvénye, Miskolc, 1996. október 7. Csatlakozó programok: Dömötör Gizella és Mund Hugó emlékkiállítás, Véső Ágoston festőművész fotói Nagybányáról a Miskolci Galériában, [a Mission Art és a Herman Ottó Múzeum szervezésében]

nám, innen eredeztethető, ide vezethető vissza tehát az érdeklődés, eljutva egészen addig, hogy két lelkes ember, Kishonthy Zsolt és Jurecskó László föl vállalta azt, hogy anyagi áldozatot nem kímélve ráálljon erre a korszakra, s az elmúlt 4 esztendőben legalább 10 könyvet, katalógust jelentessen meg, nem is szólva azokról a kiállításokról, amiket itt Miskolcon szerveztek, s a most látható kiállítás, aminek nyomán egész Dél-Amerikáig lehet nyomon követni az elszármazott mestereket.

Nagybánya nem a világ közepe!

A nagybányai művészet sem az! Én pontosan számot vetek azzal, hogy ez egy fejezete a magyar művészetnek, de nagyon fontos fejezete, – az idő túllépett rajtuk, pontosabban máig újabb és újabb korszakok következnek. Lehet, hogy valaki már úgy érzi, telítődött a Nagybányával, de én nem tartozom ezek közé, de azt mondhatom, ez a fejezet azért fontos, mert valami innen kezdődik! Fülep Lajos is valahogy így írta: „...a magyar művészet is azóta van, amióta ez a csoport éppen csoport jellegénél fogva, közösségi jellegénél fogva, valami újat hozott a magyar művészetben!” Mi ez az új dolog? – Nagybánya olyan számomra, mint egy átjátszótorony, amely Párizs fényeit, hangját, és színeit közvetítette Kelet- és Közép-Európa felé. Ezért fontos! A magyar művészet is fölzárkózott Nyugathoz, és különösen a neósok színre lépésére – az alapítást követő első 10 esztendőt követő korszakokban azt szokták mondani, olyan képek keletkeztek, amit Párizsban megkezdett a festő és itthon, Nagybányán fejezett be! Tehát, meg sem száradt a festék a palettáján, s az a második nemzedék nem a későnaturalistákat próbálta követni, hanem túl az impresszionizmuson Cézanne-t és Nabis-okat, tehát a legújabbakat, az avantgard felé mutató művészetet hozta és telepítette át magyar földre. Ez a jelentősége ennek a telepnek, ezért fontos, hogy minél többet tudjunk meg, minél mélyebben tárjuk föl!

A mai program első része az lenne, hogy a frissen megjelent Nagybánya-könyvet a szerzők bemutassák, s utána egy tudományos tanácskozársra került sor.

KÖNYVBEMUTATÓ A CENTENÁRIUM ÉVÉBEN MISKOLCON MEGJELENT KÖTETEKRŐL.

(Műveiket a szerzők ismertetik.)

Bajkay Éva–Murádin Jenő: Dömötör Gizella, Mund Hugó

(Bemutatja: Murádin Jenő)

Jurecskó László: Boromisza Tibor

A nagybányai művészet és művésztelep a magyar sajtóban (1896–1909). Szerk.: *Tímár Árpád* (Bemutatja a kiadó, Kishonthy Zsolt)

Murádin Jenő–Szűcs György: Nagybánya 100 éve (Bemutatja: Szűcs György).